

ukázka z 1. kapitoly

1. Potřeba náboženství v našem současném životě

Jedním z důvodů pro náboženskou činnost je to, že samotný materiální pokrok neposkytuje trvalou radost nebo uspokojení. Vskutku se zdá, že čím více získáváme po materiální stránce, v tím větším strachu žijeme. Došlo k úžasnému vědeckotechnickému rozvoji, který bude bezpochyby pokračovat. Člověk se dostane na Měsíc a pokusí se využít jeho zdroje pro pokrok lidstva -- Měsíc, který některé staré národy považovaly za sídlo svého boha! Možná budou dobyty i jiné planety a snad nakonec tento pokrok odhalí případné nepřátele mimo náš svět. Ale to lidem sotva přinese stálou a konečnou radost, protože materiální pokrok vždy vyvolává touhu po dalším pokroku, takže radost, kterou přináší, je pouze pomíjivá. Ale na druhé straně, když mysl prožívá radost a uspokojení, samotné materiální obtíže se snášejí lehce. Jestliže budeme radost odvozovat jen ze samotné mysli, bude to radost skutečná a trvalá.

Žádná radost se nevyrovná potěšení, jež vzniká z duchovní činnosti. Toto je nejvyšší radost a svou povahou je konečná. Jednotlivá náboženství ukázala svou vlastní cestu, jak jí dosáhnout.

Druhým důvodem pro náboženský život je to, že jsme na něm závislí i pro určité vlastní potěšení. Radost a bolest všeobecně nevznikají pouze pod vlivem faktorů vnějších, ale také vnitřních. Chybí-li vnitřní odezva, žádná vnější stimulace nemůže vyvolat radost nebo bolest. Těmito vnitřními faktory jsou přetrvávající následky nebo dojmy (>otisky<), které v naší mysli zanechaly minulé činy. Jakmile se dostanou do kontaktu s faktory vnějšími, zakusíme znovu radost nebo bolest. Nedisciplinovaná mysl vyjadřuje zlé myšlenky zlými činy a tyto činy zanechávají v mysli přetrvávající zlé následky. Jakmile jsou z vnějšku stimulovány, mysl trpí následky svých minulých činů. Jestliže tedy trpíme, má naše utrpení své vzdálené příčiny v minulosti. Veškerá radost i bolest má duševní původ; proto náboženství jsou potřebná, neboť bez nich nelze ovládnout mysl.

ukázka z 20. kapitoly

20. Bódhičitta

Nejen člověk sám, ale všechny vnímající bytosti jsou postiženy strastí. Musíme myslet nejen na své vlastní blaho, ale i na blaho všech. Naše myšlenky a činy by měly být altruistické. Nemluvě o bytostech vyšší úrovně, dokonce i nejnižší stvoření zakoušejí utrpení a neštěstí, a proto se mu vyhýbají. Jak řekl filosof mádhjamiky Ářjadéva:

"Duševní strast souží bytosti vznešené,
tělesná strast souží bytosti nízké.
Duševní a tělesná strast
věčně hubí tento svět."

Živoucí bytosti touží po míru a štěstí a chtějí se strasti vyhnout. A přece jsou bezmocné, protože nevědí, jak hledat štěstí a jak se zbavit strasti. V kontextu této všeobecné bezmoci musí člověk tvrdě pracovat, aby bytosti odloučil od toho, co je příčinou jejich utrpení, a uvedl je do štěstí a pohody. Je samozřejmé, že má-li se odstranit strast a dosáhnout štěstí, pak bytost

sama musí vyvíjet úsilí, aby odstranila příčinu své strasti a určila příčinu svého štěstí. Kromě této cesty neexistuje žádná jiná.

Jak řekl Vznešený: "Hříchy nemohou smýt dokonce ani všichni buddhové. Ruka nemůže smazat strast živých bytostí. Znalost se nemůže tělesně přenést z jednoho na druhého. Vykořenit strast může pouze neomylná Pravda samotné svaté Dharmy."

Strast nelze odstranit dotykem ruky, jako se například pach smyje vodou a bolest se utiší vytažením trnu. Není ani možné, aby Požehnaný fyzicky přenesl své intelektuální znalosti na jinou bytost. Kudy tedy vede cesta ven?

Buddha říká: "S pomocí znalosti, že neexistuje *nic*, překonáte povodeň."

Bytosti je proto možné osvobodit od soužení jen tím, že jim někdo ukáže věci, které mají provádět, a věci, od kterých mají upustit. Jedině Buddha je tím, kdo může ukázat dokonalou cestu a přizpůsobit své učení zvláštní mentalitě, schopnosti a tělesnému zdraví jedince. Takže z toho nutně plyne, že nevyhnutelným předpokladem pro spasení všech živých bytostí je dosažení buddhovství. Člověk postižený žízní svou žízeň utiší, napije-li se vody, ale na pití musí mít nádobu. Podobně hlavním účelem dosažení buddhovství je snaha přimět všechny vnímající bytosti k tomu, aby se osvobodily od strastí i jejich příčin. Ale pro to musí člověk nejdříve dosáhnout buddhovství. Mysl naplněná takovým myšlenkovým motivem, rozhodnutá dosáhnout probuzení, se nazývá bódhičitta.